لە تۆ لەبابەت (خوشکان و برایانی نادایکی واتە کەلالە) پرسیارت لێ‌دەکەن بڵێ: خوا لەبابەت کەلالە (خوشک و برا)وە فتوا ئەدا و (وەڵام ئەداتەوە)، ئەگەر مرۆڤێک بمرێ و منالی نەبێ و خوشکێکی لە پاش بەجێ مابێ، نیوەی میراتی برا مردووەکەی دەگاتێ، (ئەگەر خوشکێ بمرێ و تاقە برایەکی لە پاش بمێنێ) ئەو (برایە) مالی خوشکە مردووەکە بە میرات ئەبا، بەو مەرجەی کە (خوشکە مردووەکە) منالی نەبێ، جا ئەگەر دوو خوشک (لە پاش مردووەکە) بمێننەوە، دوو لە سێی میراتەکە بە میرات ئەبەن، ئەگەر میراتگرەکان چەن خوشک و برا بن، بۆ نێرینەکە دوو بەرابەری میراتی مێیینە (بەش ئەگرێ)، خوا (ئەحکامی خۆی) بۆ ئێوە بەیان ئەکا تا لێتان تێکنەچێ و لارێ نەڕۆن، خوا بەسەر هەموو شتێکدا فرە زانا و ئاگایە ﴿۱۷۶﴾

سوورەی مائیدە: خوان ۱۲۰ ئایەتە

سوورەی خوان لە مەدینە هاتۆتە خوارێ و بە (بسم‌الله)وە ۱۲۰ ئایەتە.

بە ناوی خوای بەخشەر و دلاوێن.

ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! بە بەڵێن و پەیمان (قەرارداد)ی خۆتان وەفا بکەن و پێکی بێنن خواردنی گۆشتی وڵسات مەڕ و مالاتی گیاخۆر بۆ ئێوە ڕەوا و حەلال کراوە، بێجگە لەوانەی (وا لە ئایاتی دواییدا) بۆتان دەخوێندرێتەوە (کە پێتان دەڵێن دەریهاوێن و فڕێی‌دەن)، نێچیر و ڕاو لە کاتی ئیحرامدا بە ڕەوا و حەلال مەزانن، بەڕاستی خوا هەرچۆنی بیەوێ (و بە شیاوی بزانێ) فەرمان دەدا ﴿۱﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە لە دروشمگەلی خوا و لەو داب و دەستوورەی بۆ ئێوەی داناوە لامەدەن؛ شەڕ لە حەرامە مانگەکاندا دروست نییە، هەرئاژەڵێ نیشان کرابێ بۆ قوربانی یا قەلادەی لە ملدایە، دەسی بۆ مەبەن؛ هەروا ئەو کەسانەش ئازار مەدەن کە بەتەمان لە نێو (بەیتەلحەرامدا) ڕسق و ڕۆزی و ڕەزای خوا بە دەس بێنن، هەروەخت لە ئیحرام هاتنە دەرێ ڕاو بکەن بۆتان ڕەوا و حەلالە، کۆنەقینیش واتان لێ نەکا، ئەوانەی وا لە (حودەیبیە) نەیانهێشت بە زیارەتی مالی خوا (مسجدالحرام) بکەن، ئێوەش لە تۆڵەدا دەسدرێژییان بۆ بکەن، ئێوە لەسەر چاکە و مرۆڤانی یارمەتی یەکتر بدەن، لە خوا بترسن؛ چونکا ئازاردانی خوا سەخت و توندە، دوژمنی لەبابەت تاقمێکەوە کە لە چوونی ئێوە بۆ مەسجدولحەرام (لە سالی حودەیبیە) بەرگرییان کرد، ئێوە تووشی دەسدرێژی و گوناح و تاوان نەکا، بۆ چاکە و چاکەکردن و تەقوا، یارمەتی یەکتر بدەن و بۆ گوناح و دەسدرێژی کردن یارمەتی یەکتر مەدەن، لە خوا پەرواتان هەبێ، بەڕاستی خوا خاوەنی سزادانی سەختە، فرە بە توندوتیژی تەمێ دەکا ﴿۲﴾

لەسەرتان حەرام کراوە گۆشتی مردار و خوێن و گۆشتی بەزار و ئەو ئاژەڵانەی وا بە ناوی غەیری خوا سەر دەبڕدرێن و ئاژەڵی خنکێندراو بە لێدان مردارەوەبوو کراو و ئاژەڵی هەڵدێراو بە شاخ لێدراو و بەرماوی دمی درندە و جانەوەری کێوی، مەگەر بەر لە گیاندان فریای کەوتبن و سەرتان بڕیبێ و ئاژەڵێ کە لە سەر بت یا لە بەرابەر ئەودا سەر بڕابێ و ئەوانەی وا لە سەر قوماری تیر بەش دەکرێن، ئەو کارانە تاوانن، ئەمڕۆ ئەوانەی وا حاشایان لە خوا و پێغەمبەر کردووە، لە زیان گەیاندن بە دینی ئێوە ناهومێد بوون؛ جا کەوایە لە من بترسن و لەوان مەترسن، هەر ئەمڕۆ دینی ئێوەم تەواو و کامڵ کرد و بێ کەموکووڕییە و چاکەیشم لەگەڵ کردن و بۆ ئێوە بە دینی ئیسلام ڕازی بووم، جا هەرکەسێ لە برسان، بێ ئەوەی مەیلی بە گوناح کردن بێ بە ناچاری (لەو گۆشتانە بخوا، قەیدی نییە)، جا بەڕاستی خوا لێبور و فرە دڵاوێنە ﴿٣﴾ لە تۆ ئەپرسن کە (خواردنی) چ شتێ بۆ ئەوان ڕەوا و حەڵاڵ کراوە؟ بڵێ: هەر شتێکی خاوێن و پاک بۆ ئێوە حەڵاڵ کراوە، هەروەها بۆتان حەڵاڵە خواردنی نێچیری (دەمی) سەگ و تاجیگەلێ کە ئێوە شکار کردنتان بەوان فێر کردووە، ئەوەی خوا فێری کردوون، بەو تاجی و سەگانەتان فێر کردووە، جا لەو نێچیرەی بۆتان ئەگرن، بخۆن و (لەو کاتەی تاجییەکەی تێ بەرئەدەن) ناوی خوای لەسەر بێنن، لە خوا پەرواتان هەبێ، بەڕاستی بەپەلە بە کاران ڕادەگا ﴿٤﴾ ئەمڕۆ خواردەمەنی پاک بۆ ئێوە ڕەوا و حەڵاڵ کراوە و (هەروەها) خواردەمەنی ئەهلی کتێب (بەو مەرجەی پاک و حەڵاڵ بێ) بۆ ئێوە حەڵاڵە و خواردەمەنی ئێوەش بۆ ئەوان حەڵاڵە، (هەروەها) ژنانی داوێنپاک لە بڕواداران و ژنانی داوێنپاک لە کەسانێ کە بەر لە ئێوە کوتاو: کتێبیان پێدراوە (بەو مەرجەی) مارەیییەکەیان بدەنێ و پاکداوێن بن، دۆستی نێرینەیشیان لە بنەوە بە نهێنی نەبێ، هەرکەس لە باتی بڕواهێنان، حاشا و ئینکار بکا، کار و کردەوەکەی بەفیڕۆ چووە، لەو دنیایش لە زیانکارانە ﴿٥﴾

ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! کـاتێ کە هەڵدەسـتن بـۆ نـوێژ کـردن، ڕوخسـار و دەموچـاو و دەسـتتان تـا ئانیشـکتان بشـۆرن و دەسـتان بە تەڕی بەسـەرتانا بمـاڵن و پێتـان تـا قـاپی و گوێزینگەکانتان بشۆن، و ئەگەر تووشی لەشپیسی ببوون و لەشـتان پـیس بـوو، خـۆ بشـۆن، و خۆتان خاوێن بکەنەوە؛ ئەگەر نەخۆش بوون یا لە ڕێبـواری و سـەفەرا بـوون یـا یەکـێ لە ئێـوە لەسەر دەساو هاتبۆوە یا لەگەڵ ژنان وێککەوتبـوون و ئاوتـان دەس نەدەکەوت بە تـۆزی پـاکی سەر زەوی دەس بە ڕوخسار و دەموچاو و دەستەکانتاندا بهێنن، خوا نایەوێ گیروگرفتێکتان بـۆ ساز بکا، بەڵکوو ئەیەوێ ئێوە پاک بکاتەوە و نیعمەتی خۆی بۆتان تەواو بکا، بەڵکوو شـوکری خوا بکەن ﴿٦﴾ بێننەوە بیر نیعمەتی خوا کە بە ئێوەی داوە و پەیمـانێ کە لەگەڵ ئێـوەی گـرێ داوە، لەوکاتەی کە وتتان: بیسـتمان و فەرمانمـان بـرد (ئیتاعەتمـان کـرد)، لە خـوا پەرواتـان هەبێ، بەڕاسـتی خـوا فـرە بە دەروونـی نێـو سـینگتان ئاگـایە ﴿٧﴾ ئەی کەسـانێ کە بڕواتـان هێناوە! هەمیشە بۆ خوا هەستن (و کارەکان بۆ ئەو بەجێ بێنن) و بە دادگەری شایەدی بـدەن، دوژمنـی کردن لەگەڵ تاقمێک، ئێوە تووشی ناحەقی نەکـا، دادگەر بـن و لەگەڵ بەرەی مرۆڤـدا بـێجیـاوازی بە دادگەری ڕەفتـار بـکەن و هەسـتن و دانیشـن؛ ئەوە لە تەقـوای خۆپاراسـتن نێزیکترە و خۆتان لە نافەرمانی خوا بپارێزن، بەڕاسـتی خـوا بەوەی ئەیـکەن بە نـاخی ئاگـایە ﴿٨﴾ خـوا بە کەسـانێ کە بڕوایـان هێنـاوە و کـار و کـردەوەی چاکیـان ئەنجـام داوە، بەڵێنـی لێخۆشبوون و پاداشی گەورەی پێداون ﴿٩﴾

کەسانێ کە کافر بوون و نیشانەکانی ئێمەیان بە درۆ خستەوە، هەر ئەوانە جەهەندەمین ﴿١٠﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! بیننەوە بیر، ئەو نیعمەتەی وا خوا پێی داون، ئەو دەمەی کە هۆزێ ویستی دەسدرێژیتان بۆ بکا، جا خوا دەسی ئەوانی لەسەر ئێوە لابرد، خۆتان لە نافەرمانی خوا بپارێزن، وە بڕواداران ئەبێ تەنیا پشتبە خوا ببەستن و بەس ﴿١١﴾ بە هەقیقەت خوا لە بەرەی ئیسرائیل بەڵێن و پەیمانی وەرگرت و لەوان دوانزە پێشەوا و ڕابەری بۆ کوێخایەتی هەڵبژارد، خوا فەرمووی: من لەگەڵ ئێوەم، ئەگەر بەڕاستی نوێژ بەجێ بێنن و زەکات بدەن و بە پێغەمبەرانی من بڕوا بهێنن و یارمەتییان بدەن و بە دارایی و ماڵی خۆتان بە دەسقەرز و قەرزولحەسەنە بە خوا بدەن (واتا لە ڕێگای خوادا یارمەتی هەژاران بدەن)، بێگومان گوناحانی ئێوە دەپۆشم (دەبەخشم) و ئەتانبەمە ناو بەهەشتێ کە ئاو بە ژێر دارەکانیدا بەخوڕ بێ و بڕوا، جا هەرکەس دوای ئەمە کافر بێ، بە هەقیقەت لە ڕێگای ڕاست لای داوە ﴿١٢﴾ جا لەبەر پەیمان شکێنییان ئەوانم لە ڕەحمەتی خۆم بێبەری کردن و دوورم خستنەوە و ئەوانم ئەوەندە دڵڕەش و دڵڕەق کرد (تا ئەو شوێنەی) قسەی ناوەرۆکی پەیمانی خۆیان لەگەڵ (خوا) دەگۆڕن و جێگۆڕکێی پێ دەکەن و لە واتای خۆی لای ئەدەن و بەشێ لەوەی بەوە ئامۆژگاری کرابوون، لە بیر خۆیان بردەوە، تۆ هەمیشە بەسەر خەیانەتێکی (تازەی) ئەوان ئاگادار ئەبی، مەگەر هەندێ لەوان، جا ئەوان ببەخشە و چاوپۆشییان لێ بکە، بەڕاستی خوا کارچاکانی خۆشدەوێ ﴿١٣﴾

لە کەسانێ کە وتیان: ئێمە مەسیحین، بەڵێن و پەیمانمان لێ وەرگرتن، جا بەشێ لەوەی بەوە ئامۆژگاری کرابوون، لە بیریان بردەوە، جا لەبەر ئەمە تا ڕۆژی قیامەت لە نێوان (ئەوان)دا دژ و دوژمنیمان ساز دا، لە پاشان خوا ئەوان لەوەی ئەنجامیان داوە ئاگادار ئەکا ﴿١٤﴾ ئەی ئەهلی کتێب! بە هەقیقەت پێغەمبەری ئێمە (موحەمەد) بۆ لای ئێوە هات تا زۆرێ لە ڕاستەقینەی ئاسمانی کە ئێوە ئەوانەتان حەشار داوە و شاردۆتەوە، ئاشکرای بکا و لە زۆرێ لەوانە چاوپۆشی ئەکا، بەڕاستی لە لایەن پەروەرێنەرتانەوە نوور (پێغەمبەر) و کتێبی ئاشکرا (قورئان)تان بۆ هاتووە ﴿١٥﴾ خوا بەوە، کەسانێ کە لە ڕازی بوونی خوا پەیڕەوی بکەن، بۆ ڕێگای سەلامەت و ئاشتی ڕێنوێنیتان دەکا و ئەوان لە تاریکییەوە بە فەرمانی خۆی بەرەو ڕووناکی ئەبا، و ئەوان بۆ ڕێی ڕاست ڕێنوێنی ئەکا ﴿١٦﴾ بە هەقیقەت کەسانێ کە وتیان: بەڕاستی هەر خوا خۆی مەسیحی کوڕی مەریەمە، کافر بوون و لە دین لایان داوە، بڵێ: ئەگەر خوا بیەوێ مەسیحی کوڕی مەریەم و دایکی و هەموو کەسانێ کە لە زەویدان لەناوبەرێ، چ کەسێ ئەتوانێ (لە ئەنجامدانی) ئەو کارە بەرگری بکا و دەس وەبەر خوا بێنێ؟ لە حاڵێکدا کە تەنیا بۆ خوایە موڵک (و حوکوومەتی) ئاسمانەکان و زەوی و ئەوەی لە نێوانیاندایە، ئەوەی بیەوێ بەدی دێنێ، و خوا بەسەر هەموو شتێکدا بەتوانا و بەوزەیە ﴿١٧﴾

دکتورسا لح ئیبراهیمی

جوولەکە و نەسارا وتیان: ئێمە منالّی خوا و دۆستی (تایبەتی) ئەوین، بلّێ: جا ئەی بۆچ (خوا) ئێوە لە بەرانبەر گوناح کردنتانا سزا و عەزابتان ئەدا؟ بەڵکوو ئێوە مرۆڤێکن بەدیهاتووی خوا، هەرکەس کە بیەوێ (و بە شیاوی بزانێ) دەیبەخشێ و هەرکەسیش کە بیەوێ سزای ئەدا، مولّک (و حوکوومەتی) ئاسمانەکان و زەوی و ئەوەی لە نێوانیاندایە، تەنیا بۆ خوایە، و گەڕانەوەی (هەموو کەسێ) هەر بۆ لای ئەوە ﴿١٨﴾ ئەی ئەهلی کتێب! پاش ماوەیەک پێغەمبەران نەهاتوون ئەو پێغەمبەری ئێمە (محەمەد «د.خ») بۆ لای ئێوە هاتووەتە (لاتان) تا بۆ ئێوە بەیان بکا؛ تا (لە ڕۆژی بەرێدا) نەڵێن کەسێ نەهات، موژدە بدا یا ترس(مان) لەبەر دابنێ، جا بە هەقیقەت مزگێنیدەر و ترسێنەرێکی وریاکەر هاتە لاتان، و خوا بەسەر هەموو شتێکدا بەتوانا و بەوزەیە ﴿١٩﴾ وە (بێننەوە بیر) ئەودەمەی کە مووسا بە قەومی خۆی وت: گەلۆ! ئەی هۆزی من! بێننەوە بیر نیعمەتێ کە خوا پێی دابوون، ئەودەمەی کە لە نێوتاندا پێغەمبەرانی دانابوو، (ئێوەی لە بن دەسی فیرعەون ئازاد کرد و) ئێوەی کردە پاتشای خۆتان، و شتانێکی بە ئێوە دا کە بە هیچ یەک لە جیهانیانی نەدابوو ﴿٢٠﴾ گەلۆ! ئەی هۆزی من! بڕۆنە ئەم سەر زەوییە پاکە کە خوا بۆ ئێوەی سازداوە و بۆتان بڕیار دراوە (و بۆی نووسیون)، بەرەو پاش مەگەڕێنەوە و پاشەکشە نەکەن، دیارە ئەگەر لە پەیمان خۆ ببوێرن تووشی زیان دەبن ﴿٢١﴾ وتیان: ئەی مووسا!لە وێدا هۆزێکی ملهوڕ و ستەمکار هەیە و ئێمە هەرگیز ناچینە ناوی تا ئەوانە لەوێ نەچنە دەرێ، جا ئەگەر ئەوان چوونەدەرێ ئێمە ئەچینە ناوی ﴿٢٢﴾ دوو کەس لەخواترسان کە وەبەر چاکەی خوا کەتبوون و (خوا نیعمەتی ئەقڵ و بڕوای) پێ دابوون، بەوانیان وت: لە دەروازەی شارەوە بچنە سەر ئەوان، کاتێ هێرشتان بۆ بردن و چوونە ئەوێ، جا بەڕاستی سەرکەوتن بەشی ئێوەیە، جا تەنیا پشت بە خوا ببەستن و خۆ بەو بسپێرن، ئەگەر ئێوە بڕوادارن ﴿٢٣﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سالح ئیبراهیمی

وتیان: ئەی مووسا! بە دڵنیاییەوە تا ئەوان لەوێ بن، ئێمە هەرگیز ناچینە ئەوێ، جا لەبەر ئەمە تۆ و پەروەرندەت بڕۆن و لەگەڵ ئەوانا بجەنگن کە ئێمە لێرە دانیشتووین! و چاوەڕوانین ﴿٢٤﴾ (مووسا) وتی: ئەی پەروەرندەم! بەڕاستی من تەنیا ئیختیاری خۆم و براکەم بە دەسە و بەس، (و ئەوانە بە قسەم ناکەن) سا لەبەر ئەمە لە نێوان ئێمە و ئەم هۆزە خراپ و نافەرمان و فاسقەی (مندا) جیایی ساز بدە (و لێکمان دوور بخەوە) ﴿٢٥﴾ (خوا) فەرمووی: ئەم سەرزەوییە (شام و فەلەستین) تا چل ساڵ بەشیان لەم ولاتە بڕاوە و لەسەریان حەرامە، هەمیشە لەم سەرزەوییەدا وێلان و سەرگەردان ئەبن، جا بۆ ئەم هۆزە خراپ و فاسقە بەدفەڕ خەفەت مەخۆ ﴿٢٦﴾ دەنگ و باس و چیرۆکی دوو کوڕی ئادەمیان بە هەق بەسەرا بخوێنەوە، ئەودەمەی کە هەر یەکە لەو دووانە بۆ نێزیک بوونەوە (لە خوا) قوربانییەکیان دا، بەڵام هی یەکێکیان قەبووڵ کرا و هی ئەوی تریان قەبووڵ نەکرا، (ئەو برایەی وا قوربانییەکەی لای خوا قەبووڵ نەکرا، بە براکەی‌تری) وت: حەتمەن ئەتکوژم، (براکەی‌تر) وتی: (من بێ تاوانم) خوا تەنیا لە پارێزگاران (قوربانی) قەبووڵ ئەکا ﴿٢٧﴾ ئەگەر تۆ بۆ کوشتنی من دەست درێژ بکەی، من بۆ کوشتنی تۆ دەس‌درێژکەر و دەسەوەکەر نیم، دەس ناکەمەوە و بە گژتا ناچم تا بتکوژم، بەڕاستی من لە پەروەرێنەری جیهانیان دەترسم ﴿٢٨﴾ بەڕاستی ئەمەوێ گوناحی من و خۆت هەڵگری و ئەوسا دەچیە جەهەندەم، و ئەمە سزای تاوانی ستەمکارانە ﴿٢٩﴾ جا ئیتر خووی سەرکێشی (قابیل)ی وای لێ‌کرد تا بۆ کوشتنی برای خۆی (هابیل) لێ ببڕێ جا ئەوی کوشت، جا بوو بە یەکێ لە زیانباران ﴿٣٠﴾ جا خوا قەلەڕەشەیەکی نارد کە بە دەنووک و چنگ، زەوییەکەی ئەکۆڵی و لای ئەدا (لاشەی تیا شاردەوە) تا خوا بە (قابیل نیشان بدا کە چلۆن لاشەی برای خۆی (هابیل) بشارێتەوە، (قابیل) وتی: وای بۆ من! ئایا بۆچ نەمتوانی بزانم تاوەکوو ئەم قەلەڕەشەش بم و لاشەی (هابیلی) برام لە بن خاک بشارمەوە؟ جا بەو کارەی هاتە ڕیزی پەشیمانان ﴿٣١﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

لەبەر ئەمە لەسەر بەرەی ئیسرائیلمان واجب کرد کە هەرکەسێ مرۆڤێک بکوژێ، بێ ئەوەی کەسێکی کوشتبێ یا خراپەی لەسەر گۆی زەویدا کردبێ، وەک ئەوەیە کە هەموو خەڵکی کوشتبێ، و هەرکەسێ مرۆڤێکی بێ تاوانی ڕزگار کردبێ، وەک ئەوە هەموو بەرەی مرۆڤی ڕزگار کردبێ، وایە، و بە هەقیقەت پێغەمبەرانی ئێمە بە بەڵگەی ڕوونەوە هاتنە لای ئەوان، بەڵام زۆر لەوان دوای ئەوە (بە خوێن ڕشتن و برا کوشتن) لە زەویدا، چوونە ڕیزی نابەجێکار و هەڵەڕۆ و دەسدرێژکەران و لادەر و سنووربەزێن و زیادەڕۆیانی لەڕادە بەدەر ﴿٣٢﴾ بەڕاستی تەنیا سزای کەسانێ کە لەگەڵ خوا و پێغەمبەری ئەودا دژایەتی ئەکەن و ئەکۆشن تا لە زەویدا خراپە ساز بدەن گۆڕی گیانیان بێ و سزای خراپەی کار و کردەوەیان ئەوەیە بکوژرێن یا لە دار بدرێن یا دەس و پێیان ڕاست و چەپ ببڕدرێ یا شاربەدەر بکرێن، ئەمە بۆ ئەوان ڕیسوایی و ڕووڕەشییە لە دنیادا و لەو دنیایش بەشیان ئازارێ سەخت گەورەیە ﴿٣٣﴾ مەگەر کەسانێ کە بەر لەوەی دەسەڵاتیان بەسەرا پەیا بکەن تۆبە بکەن، جا بزانن بەڕاستی خوا لێبور و فرە دڵ لاوێنە ﴿٣٤﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! خۆ لە (نافەرمانی) خوا بپارێزن و ڕێی نێزیک بوونەوە لە خوا پەیدا بکەن، و لە ڕێگای خوادا بکۆشن، و بچنە خەزا، بەڵکوو ڕزگار بن ﴿٣٥﴾ بەڕاستی کەسانێ کە حاشایان لە خوا و پێغەمبەر کرد، ئەگەر هەموو ئەوەی وا لە زەویدایە ماڵی ئەوان بێ و ئەوەندەیتریش نموونەی ئەوە، هی ئەوان بێ، بۆ ڕزگار بوون لە جەزرەبەی ڕۆژی پەسڵان لە بارمتەدا بیدەن بۆ خۆ کڕینەوە، لێیان قەبووڵ ناکرێ، و بۆ ئەوانە عەزابێکی دەرداوی ﴿٣٦﴾

(ئەوانە هەمیشە) ئەیانەوێ و ئەکۆشن تا لە ئاگری (ڕۆژی بەریێ) بێنەدەرێ، بەڵام ڕزگارییان بۆ نییە و ناتوانن لەوە بێنەدەرێ، و بۆ ئەوان عەزابی بەردەوام هەیە ﴿٣٧﴾ دەستی ژن و پیاوی دز (لە سزای دزیکردندا) ببڕن، ئەمە تەمێ کردنی خوایە لەراست ئەو کارە دزێوەی کردوویانە و خوا لێبور و فرە دڵلاوێنە ﴿٣٨﴾ جا هەرکەس دوای ناحەقی کردنەکەی پەشیمان بۆوە و تۆبەی کرد و خۆی چاک کرد، خوا تۆبەی لێ قەبووڵ دەکا، چۆنکە خوا فرە لێبور و دڵلاوێنە ﴿٣٩﴾ ئایا نازانی کە بە هەقیقەت موڵک (و حوکوومەت کردنی) ئاسمانان و زەوی بۆ خوایە، هەرکەس کە بیەوێ ئازاری ئەدا و هەرکەسیش کە بیەوێ لێی خۆش دەبێ، خوا بەسەر هەموو شتێکدا بەتوانا و بەوزەیە ﴿٤٠﴾ ئەی پێغەمبەر! کەسانێ کە بۆ لە دین دەرچوون پەلە دەکەن، تۆ خەفەتبار نەکەن، کە لای تۆ بە دەم و زوان دەڵێن: بڕوامان هێناوە و (کەچی) بە دڵ بڕوایان نەهێناوە، (هەروەها) لەو جوولەکانەیش خۆت تووشی خەفەت مەکە، کە زۆر گوێ بۆ درۆ ڕادێڵن و قسە لە خەڵکیتر دەبیەن و دەیقۆزنەوە و فێری دەبن، کە ئەوانەش قەت نەهاتونەتە لای تۆ؛ جێگۆڕکێ بە قسە و بە واژە دەکەن و بە ئانقەست واتاکانی دەگۆڕن و دەڵێن: ئەگەر (وەک ئەوەی ئێمە وتوومانە) پێتان درا (محەمەد بە ویستی ئێوە داوەری کرد) وەریگرن، وەگەر نا؛ خۆی لێ بپارێزن، و هەرکەسیش کە خوا بیەوێ سزای بدا، هەرگیز تۆ لە لایەن خواوە کارێکت بۆ ئەو لە دەس نایێ، ئەوانە کەسانێکن کە خوا نەیویستووە دڵ و دەروونیان پاک بکاتەوە، بۆ ئەوان لە دنیادا پەستی و ڕووڕەشی هەیە، و لە ئاخیرەتیشدا جەزرەبەیێ سەخت گەورەیان بۆ هەیە ﴿٤١﴾

بۆ بە درۆ گوێ ڕادێڵن، لە نارەوا و حەرام خواردنا خۆران، جا ئەگەر هاتنە لای تۆ، داوەرییان لە نێواندا بکە یا ڕوویان لێ وەربگێڕە (و داوەرییان مەکە)، ئەگەر ڕوویان لێ وەربگێڕی هەرگیز (ناتوانن) زیانێ بە تۆ بگەیێنن، و ئەگەر داوەری بکەی، جا ئەبێ بێ‌لایەنانە داوەرییان لە نێواندا بکەی، بەڕاستی خوا داوەرانی دادگەری خۆشدەوێ ﴿٤٢﴾ ئەوانە چلۆن و بە چ ڕوویەک (ئەیانەوێ) تۆ بکەنە داوەر لە حاڵێکدا ئەو تەوراتەی کە فەرمانی خوا لەودا هەیە لایانە؟ لە پاشان لە داوەرییەکەی تۆ خۆ دەبوێرن و پشتی تێدەکەن، وە ئەوانە لە بڕواداران نین ﴿٤٣﴾ ئێمە تەوراتمان نارده خوارێ کە لەودا ڕێنوێنی (خەڵک بۆ لای خوا) و ڕووناکی هەیە، وە پێغەمبەرانێ کە خویان بە خوا سپاردبوو و (بڕوایشیان هەبوو) لە ڕووی تەوراتەوە بۆ جوولەکە داوەرییان دەکرد، وە (هەروەها) زانایانی خوایی و فرەزانایان بەم کتێبەی خوا کە بەوان سپێردرابوو لەبەریان کردبوو لەسەریشی شایەد بوون و داوەرییان پێ دەکرد، خودا لەوێدا پێی وتبوون لە خەڵک مەترسن و لە من بترسن، بە دراوێ کەم، ئایەت و نیشانەی من مەفرۆشن، وە هەرکەس بەوەی وا خوا ناردوویەتی و نازڵی کردووە داوەری نەکا، جا ئەوانە هەر خۆیان خوانەناسن و ستەمکارن ﴿٤٤﴾ هەر لەو کوتاوە (تەورات)دا لەسەر بەرەی ئیسرائیلمان نووسی و بڕیارمان دا کە گیان لەباتی گیان و چاو لەباتی چاو و لووت لەباتی لووت و گوێ لەباتی گوێ و ددان لەجیاتی ددان، وە هەر برینێ تۆڵەی وێنەی خۆی بۆ هەیە، جا هەرکەس بە خێری خۆی واز بێنێ و تۆڵە ببەخشێ، ئەبێتە بارمتە لای خوا و هۆی گوناح هەڵوەرین و بەخشینی، و هەرکەس بەوەی کە خوا ناردوویەتی، داوەری نەکا، ئەوانە خوانەناس و ناحەق و ستەمکارن ﴿٤٥﴾

بە دوای ئەوانا (پێغەمبەرانی بەر و) عیسای کوڕی مەریەممان نارد کە باوەڕی بوو بەو تەوراتە وا ڕووناکی بەر لەو هاتبوو هەروا ئینجیلیشمان بە عیسا دا کە ڕێنوێن و ڕووناکیدەر بوو، تەوراتیشی بە ڕاست دەزانی و ڕێنوێن و ئامۆژگاری بوو بۆ خۆپارێزان ﴿٤٦﴾ ئەهلی ئینجیل ئەبێ بەوەی وا خوا لەو (کوتاوە)دا بۆی ناردوون فەرمان بدەن و هەرکەس بەوەی وا خوا ناردوویەتی فەرمان نەدا ئەوانە خراپ و فاسق و خوانەناسن ﴿٤٧﴾ ئەم قورئانەیشمان لەبەر حەق بوونتان بۆ تۆ ناردە خوارێ کە کتێبە پێشووەکان بە ڕاست دەزانێ و پارێزەریانە، جا لە نێوانیاندا بەوەی وا خوا ناردوویەتی داوەری لە نێویاندا بکە و لە ڕووی ئەو حەقەی بۆت هاتووە لە هەوا و هەوەسی ئەوان پەیڕەوی مەکە، ئێمە بۆ هەریەک لە ئێوە (گەلان) شەریعەت و ڕێگایەکی ڕووناکمان داناوە، ئەگەر خوا بیویستبا هەمووتانی دەکردە یەک نەتەوە و ئۆمەت، بەڵام خوا دەیەوێ لەوەی کە پێی داون تاقیتان بکاتەوە، جا ئێوەیش بۆ ئەنجامدانی چاکە و کاری چاک لە یەکتر پێش کەون (کێبڕکێ بکەن)، گەڕانەوەی هەمووتان بۆ لای خوایە، جا ئاگادارتان دەکا لەوەی وا تێیدا تووشی جیاوازی بوون ﴿٤٨﴾ ئەبێ لە نێوان ئەوان (ئەهلی کتاو)دا بەوەی وا خوا ناردوویەتی داوەری بکەی، لە هەوا و ئارەزوو و هەوەسی ئەوان پەیڕەوی مەکە، وریا بە نەوەکوو لە هەندێ لەوەی وا خوا بۆی ناردووی فریوت بدەن و لارێت بکەن، جا ئەگەر ئەوانە (لە داوەریی تۆ) ڕوویان وەرگێڕا، جا بزانە کە بە هەقیقەت خوا ئەیەوێ ئەوانە بە سزای هەندێ لە گوناحانیان بگەیێنێ، دیارە زۆرێ لە خەڵک کردەوەیان ناحەزە (و خوانەناسن) ﴿٤٩﴾ ئایا ئەوانە داب و دەستووری زمانی نەزانی جاهیلیەتیان (لە تۆ) دەوێ، بۆ هۆزێ بڕوای بە یەقینی خۆی هەیە چ کەسێ لە داوەری کردندا لە خوا باشترە ﴿٥٠﴾

ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! جوولەکە و مەسیحیان مەگرن بە دۆست و پشتیوان، (چونکە) هەندێ لەوان یار و پشتیوانی یەکترن، هەرکەس دۆستی لەگەڵ ئەوان بکا، جا بەڕاستی لەوان دێتە ژمار، بە هەقیقەت خوا هۆزی ستەمکار ڕێنوێنی ناکا ﴿٥١﴾ جا کەسانێ کە لە دڵ و دەروونیاندا نەخۆشی هەیە، دەبینی (بۆ دۆست بوون لەگەڵ) ئەوان پەلە دەکەن، ئەڵێن: ئەترسین تووشی بەڵا و ڕووداوی زیاناوی ببین (و نیاز بەوان پەیا بکەین)، جا دوور نییە و هیوایە خوا سەرکەوتن یا ڕووداویتر، لە لایەن خۆیەوە (بۆ موسڵمانان) بەدی بێنێ، جا ئەم تاقمە (لە موونافقین) لەوەی وا لە دڵ و دەروونیاندا ئەیانشاردەوە، لێی پەشیمان ببنەوە ﴿٥٢﴾ کەسانێ کە بڕوایان هێناوە، ئەڵێن: ئاخۆ ئەمانە (موونافقین) هەر ئەو کەسانەن بە سوێند ڕەش دەبوونەوە و زۆر توند سوێندیان بە خوا دەخوارد کە تا سەر لەگەڵ ئێوەین؟ (کە ئاوا درۆزن بوون و) کردەوەیان بە فیڕۆ چوو و زیانکار بوون ﴿٥٣﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! هەرکەس لە ئێوە لە دینی خۆی وەرگەڕێ (زیانێ بە خوا ناگەینێ)، جا خوا لە دواییدا هۆزێ دێنێ کە ئەوانی خۆشدەوێ و ئەوانیش ئەویان خۆشدەوێ، لە بەرانبەر بڕواداراندا خۆ بەکەمزان و لە ئاست دین دوژمناندا توندوتیژن، لە ڕێی خوا دا خەزا دەکەن و لە تەشەری سەرکۆنەکەران ترس و باکیان نییە، ئەمە زیادە بەشی خوایە کە بە هەرکەس کە بیەوێ ئەیدا، خوا زانا و دەسەڵاتی پەرەداری هەیە ﴿٥٤﴾ دۆستی ئێوە تەنیا خوا و پێغەمبەری ئەو و کەسانێکن کە بڕوایان هێناوە، کە نوێژ دەکەن و زەکات دەدەن، لە حاڵێکدا هەر ئەوان لە کڕنۆشدان ﴿٥٥﴾ وە هەرکەس کە دۆستی خوا و پێغەمبەری ئەو و ئەوانە بێ کە بڕوایان هێناوە ئەوانن ئەوانە سەر بە خوان، و تەنیا (ئەوانیش) سەرکەوتوون ﴿٥٦﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! کەسانێ کە دینی ئێوەیان بە گاڵتە و گەپجار گرتووە، لەو کەسانەی وا بەر لە ئێوە کتاومان پێداوە، هەروەها کافران مەگرن بە دۆست و یاوەری خۆتان، خۆ لە نافەرمانی خوا بپارێزن ئەگەر بڕواتان هەیە ﴿٥٧﴾

دکتور سا لح ئیبراهیمی

لەو دەمەی وا ئێوە بۆ نوێژکردن بانگ ئەکەن (ئەو موونافیقانە) ئەوەیان بە گاڵتە و گەپجار وەرئەگرت، لەبەر ئەوەیە کە هۆزێکن ئاوەزیان نییە تا بیر لە دین بکەنەوە و ناکەنەوە ﴿٥٨﴾ بڵێ: ئەی ئەهلی کتێب! ئێوە ڕەخنە لە ئێمە ئەگرن و ڕقتان لێمانە لەبەر ئەوەی بە خوا و بەوەی بۆمان هاتووە (قورئان) و بەوەی بەر لە قورئان هاتووە بڕوامان هێناوە، بەڕاستی زۆربەی ئێوەیش خراپ و فاسقن (و لە ڕێی هەق لاتان داوە) ﴿٥٩﴾ بڵێ: ئایا ئێوە لە حاڵی کەسانێ کە جێگا و سزایان لای خوا خراپتر لەمەیە ئاگادار بکەم؟! کەسانێ کە خوا نەحلەتی لێ کردوون و غەزەبی لێ گرتوون و هەندێ لەوانی کردۆتە مەیموون و بەراز، وە (ئەوانەی کە) بت و تاغووتیان پەرستووە، ئەمانە جێگای خراپتریان بۆ هەیە، وە لە ڕێی ڕاست (دوورتر و) لاڕێترن ﴿٦٠﴾ کاتێ دێنە لای ئێوە، ئەڵێن: بڕوامان هێناوە، (بەڵام) دڵ بەحاشا هاتنە لات و بەبێ بڕواییش ڕۆیشتن، وە خوا بەوەی وا دەیشارنەوە زاناتر و ئاگاترە ﴿٦١﴾ زۆرێ لەوانە دەبینی کە بۆ گوناح و تاوان و دەس درێژ کردن و خواردنی ماڵی بە نارەوا و بە حەرام بەپەلە پێشبڕکێی یەکتر دەکەن، چەن خراپە ئەوەی وا دەیکەن ﴿٦٢﴾ بۆچ زانایانی خوایی (ڕەبانیوون) و شت زانانی چاک (ئەحبار) ئەوانە لە قسەی تێکەڵ بە گوناح و خواردنی بە حەرام بەرگیری و نەهی ناکەن و دەسیان وەبەر ناهێنن و نایانگێڕنەوە؟! چەن خراپە ئەوەی وا دەیکەن؟ ﴿٦٣﴾ یەهوودیان وتیان: دەستی خوا گرێ دراوە، دەستی ئەوان گرێ درێ، وە لەبەر ئەم قسە وا دەیکەن بەر نەحلەتی خوا کەون با بزانن هەر دوو دەستی خوا ئاواڵەیە، ئەو جۆرەی کە بیەوێ دەبەخشێ و ئەم نیشانانە کە لە لایەن پەروەردنەتەوە بۆ تۆ هاتووە نازڵ بووە، لە مل‌بادان و خوانەناسی و کوفری ئەوان زیاد دەکا و ئێمە تا ڕۆژی هەستانەوە دژ و دوژمنی و ڕکەبەرایەتی و بوغزمان لە نێو ئەوانا ساز داوە، هەرکاتێ ئاگری جەنگیان هەڵکردووە، ئەوەی لێ کوژاندوونەتەوە، ئەوانە بۆ خراپە کردن لە زەویدا تێئەکۆشن، وە خوا بەدفەران و خراپکارانی خۆش‌ناوێ ﴿٦٤﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئەگەر ئەهلی کیتاو بڕوایان هێنابا و خۆیان لە (نافەرمانی خوا) پارازتبا، گوناحی ئەوانمان دەپۆشی، دەمانبردنە ناو بەهەشتگەلێ پڕ ناز و نیعمەتەوە ﴿٦٥﴾ ئەگەر ئەوانە تەورات و ئینجیل و ئەوەی لە پەروەرندەیانەوە بۆیان هاتووە، ڕایانبگرتبا و بە کاریان بهاتبایێ بێشک لە بان سەریان و ژێر پێیان (ئاسمان و زەوی) ڕسق و ڕۆزی (خوا)یان بۆ دابین دەکرا و دەیانخوارد، هەندێ لەوان (ئۆمەتێ) کۆمەڵێ مامناونجی و مامناوەندن، زۆرێ لەوانەش بەدفەڕانە ئەجووڵێنەوە و کار ئەکەن ﴿٦٦﴾ ئەی پێغەمبەرا! ئەوەی وا لە لایەن پەروەرندەتەوە بۆت هاتووە، بە (خەڵکی) ڕابگەیینە و ئەگەر وا نەکەی ڕاسپێردروی خۆت ڕانەگەیاندووە، خوا تۆ لە (ئازاری) خەڵک دەپارێزێ، بەڕاستی خوا هۆزی خوانەناسان ڕێنوێنی ناکا ﴿٦٧﴾ ئەی ئەهلی کتێب! ئێوە لەسەر هیچ ئایینێکی دروست نین، مەگەر (ناوەرۆکی دروستی) تەورات و ئینجیل و ئەوەی وا لە لایەن پەروەرندەتانەوە بۆتان هاتووە بەجێی بێنن، و ئەم نیشانانە کە لە لایەن پەروەرێنەرتەوە بۆ تۆ هاتووە، ملباداں و یاخیبوون و خوانەناسی زۆرێ لە ئەوان زیاتر دەکا، جا تۆ لەبەر ئەم خوا نەناسانە بێ هیوا مەبە و خەم مەخۆ ﴿٦٨﴾ بەڕاستی کەسانێ کە بڕوایان هێناوە و کەسانێ کە بوونەتە جوولەکە و هەروەها سوببییان؛ سابئان (پەیڕەوانی یەحیا) هەسارەپەرستان و مەسیحیان، هەرکەس (لەوان) کە بڕوای بە خوا و ڕۆژی بەرێ هەبێ و کار و کردەوەی چاک بێ، جا ترسێکیان بۆ نییە و خەفەتیش ناخۆن ﴿٦٩﴾ بە یەقین ئێمە بەڵێن و پەیمانمان لە بەرەی ئیسرائیل وەرگرت و پێغەمبەرێکمان بۆ ناردن، (بەڵام) هەرکاتێ پێغەمبەرێک دەهاتە لایان (و قسەکەیان) بە دڵ نەدەبوو، هەندێ (لەو پێغەمبەرانەیان) بە درۆ دەخستەوە و هەندێ تریشیان دەکوشت ﴿٧٠﴾

لایان وابوو بەلایان تووش نابێ و شتێ لەگۆڕێدا نییە، جا لەبەر ئەمە (لە دیتن و بیستنی هەق) کوێر و کەڕ بوون و خوا تۆبەی لێ قەبوولْ کردن، لە پاشانیش زۆرێ لەوانە کوێر و کەڕ بوون، خوا بەو ڕەوشت و ئاکارەی دەیکەن بینایە ﴿٧١﴾ کەسانێ کە وتیان: بەڕاستی خوا خۆی مەسیحی کوڕی مەریەمە، دیارە لە دین وەرگەڕاون (کەچی) مەسیح (خۆی) وتوویەتی: ئەی بەرەی ئیسرائیل! خوایەک بپەرستن کە پەروەرێنەری من و پەروەرێنەری ئێوەیشە، چونکە هەرکەس هاوبەش بۆ خوا دابنێ، جا بە هەقیقەت خوا بەهەشتی لێ حەرام کردووە، و دۆزەخ دەبێتە جێی، و بۆ ستەمکاران یار و یاوەرێک نییە ﴿٧٢﴾ ئەوانەی کە وتیان: خوا سێهەمینە لە سێ کەسان، بێشک ڕاستییان داپۆشاوە و لە دین لایان داوە، بێجگە لە خوای تاقانە هیچ چتێ بۆ پەرستن نابێ و ئەگەر دەس لەو قسانە هەڵنەگرن، ئەوانەیان وا خوایان بە سێ داناوە و لە ڕاستی لایان داوە بۆ ئەوانە ئازاری پڕ لە دەرد هەیە ﴿٧٣﴾ جا ئایا ئەوانە ناگەڕێنەوە بۆ لای خوا و تۆبە ناکەن (تا لە گوناح کردن پاک بنەوە) و داوای لێبوردن و لێخۆشبوون لە خوا ناکەن؟ وە خوا لێبور و فرە دلاوێنە ﴿٧٤﴾ مەسیح کوڕی مەریەم (کەسێ) نەبوو مەگەر ناردراوی (خوا) بەر لەویش ڕەوانەکراوی دیکە هەبوون، و دایکیشی زۆر ڕاستبێژ بوو، هەردوو خۆراکیان دەخوارد (و ئەمەش بەڵگەیێ ترە کە ئەوانە خوا نین)، بڕوانە کە چلۆن بۆ ئەوان نیشانەکان بەیان دەکەین، ئەدی سا تۆ لەوە بیر بکەوە و ڕامێنە کە ئەوانە چلۆن لە هەق دەگەڕێندرێنەوە؟! ﴿٧٥﴾ بلێ ئایا بێجگە لە خوا شتێک دەپەرستن نە زیانێکی هەیە و نە قازانجێک، وە هەر خوایە بیسەر و فرە زانا و دانایە ﴿٧٦﴾

بڵێ: ئەی ئەهلی کیتاوا! لە دینی خۆتاندا بە ناهەق زیادەڕۆیی مەکەن و لە هەوا و ئارەزوو و هەوەسی هۆزێ کە لەبەرا لاڕێ بوون و خەڵکی زۆریشیان لە ڕێ لادا، وە (خۆیشیان) لە ڕاستەڕێگا گوم بوون پەیڕەوی مەکەن ﴿٧٧﴾ کەسانێ کە لە نێو بەرەی ئیسرائیلدا، حاشایان لە خوا و پێغەمبەر کردووە، لەسەر زمانی داود و عیسای کوڕی مەریەمەوە لەعنەت کراون، لەبەر ئەوەی ملیان بادا و نافەرمانی و دەسدرێژییان کرد ﴿٧٨﴾ یەکتریان لە کاری خراپ کە کردبوویان نەدەگێڕایەوە، بەڕاستی پیس و خراپ بوو ئەوەی دەیانکرد ﴿٧٩﴾ تۆ زۆرێ لەوانە دەبینی کە لەگەڵ بتپەرستان پەیوەندی دەگرن و دەبنە دۆستیان، چ کارهایەکی خراپ لە پێشدا بۆ (ڕۆژی پەسلانی) خۆیان ئەنێرن کە ئاکامەکەی تووڕەبوونی خوایە کە خوا غەزەبی لێ گرتن، لە عەزابی خوادا بۆ هەمیشەیش دەمێننەوە ﴿٨٠﴾ ئەگەر بە خوا و پێغەمبەر و ئەوەی کە بۆ ئەو هاتووە و نازڵ بووە، بڕوایان بهێنابا، (هەرگیز) ئەوانەیان نەدەکردە دۆست بۆ خۆیان، بەڵام زۆرێ لەوانە خوانەناس و خراپ و فاسقن ﴿٨١﴾ بەڕاستی بۆت دەردەکەوێ دوژمنترینی خەڵک بۆ کەسانێ کە بڕوایان هێناوە، جوولەکە و هاوبەشدانەران بۆ خوان، هەروەها بۆت دەردەکەوێ کە نێزیکترین خەڵک بۆ دۆستی کردن لەگەڵ ئەوانەی وا بڕوایان هێناوە، کەسانێکن کە وتیان: ئێمە نەسارا (و یارانی عیسا)ین، ئەمە لەبەر ئەوەیە لە نێو ئەواندا کەشیشانی (ئاخونی خاجدار-ی دروستکار) و ڕەبەن و سەڵتی تەرکەدنیا هەیە، ئەوان خۆ بە زل نازانن و داوای گەورەیی ناکەن ﴿٨٢﴾

هەرکاتێ گوێیان لەوانە دەبێ کە لە خوداوە بۆ پێغەمبەر نێردراوە، دەبینی چاویان لە فرمێسک پڕ دەبێ دەڕژێنە خوارێ چونکە حەق و ڕاستییان دەرک کردووە و ناسیویانە، ئەڵێن: ئەی پەروەرێنەری ئێمە بڕوامان هێنا، جا ناوی ئێمە لەگەڵ شایەدان(ی هەق) بنووسە ﴿٨٣﴾ بۆچ دەبێ ئێمە بە خوا و بەو ڕاستییە بۆمان هاتووە بڕوا نەهێنین؟ کەچی ئارەزوومان وایە کە پەروەرێنەرمان لەگەڵ هۆزێ چاکان بمانباتە (بەهەشت) ﴿٨٤﴾ جا خوا لە بەرانبەر ئەوەی وا وتیان، باغ و بێستانێکی لە بەهەشت پێدان کە بە بن دارەکانیدا چۆمەئاو بەخوڕ تێدەپەڕێ، لەوێدا بۆ هەمیشەیش دەمێننەوە، و ئەمە پاداشی کارچاکانە ﴿٨٥﴾ کەسانێ کە دژ بە دین ڕاوەستان و نیشانەکانی ئێمەیان بە درۆ خستەوە، ئەوانە جەهەندەمین ﴿٨٦﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! ئەو شتانەی وا خوا بە ئێوەی ڕەوا دیوە و پاک و بەکەڵکن، خۆتانی لێ بێبەش مەکەن و لە ڕادەیش تێمەپەڕن، بەڕاستی خوا زیادەڕۆیی خۆشناوێ ﴿٨٧﴾ لەو ڕسق و ڕۆزییە پاک و ڕەوایە کە خوا پێیداون بخۆن، لە نافەرمانی ئەو خوایەی وا پێی بڕوادارن بترسن ﴿٨٨﴾ خوا لەبەر سوێندگەلی سەرزارەکی و دوور لە مەبەست بە تاوانبارتان دانانێ، بەڵام لە بەرانبەر یادکردنی سوێند بە ئیرادەوە کە (بە دڵ) گرێی بدەن و نەیبەنە سەر دەتانگرێ، جا لە بارتەقای ئەم جۆرە سوێندە، خۆراکدان بە دە هەژار و مسکێنە لە خواردنی ڕۆژانەی کە بە ماڵ و منداڵی خۆتانی ئەدەن لە خواردەمەنی میانجین ومامناوەندی ئەو خواردنانەی بە ماڵ و منداڵی خۆتانی دەدەن، یا جلکدان بە دە مسکێن و نەدار یا ئازاد کردنی کوێلەیەک، جا کەسێ کە ئەوانەی بۆ بوز نەخوا، سێ ڕۆژ بەڕۆژوو بوونە، ئەمە باربوو و قەرەبووی سوێندەکانتانە، کە بە وێنەی پووڵ و بە ماڵ بە نەداران و هەژاران و پەککەوتوانی دەن؛ هەرکاتێ کە سوێند ئەخۆن و سوێندی خۆتان کە بەئانقەست خواردبووتان ڕایگرن و خۆتان بپارێزن و سویندەکەتان (نەشکێنن) و بەجێبێنن، بەمجۆرە خوا نیشانە کانی خۆی بۆ ئێوە بەیان دەکا تا بەڵکوو شوکرانەی (خوا) بەجێبهێنن ﴿٨٩﴾

دکتور سالح ئیبراهیمی

ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! بەڕاستی شەڕابخۆری و قوماربازی و بت و کێلپەرستی و گرێو لەسەر تیران (جۆرێ بەخت تاقی کردنەوە) پیسن و لە کردەوەی شەیتانن، جا لەبەر ئەمە لەوانە دووری بکەن تا بەڵکوو رزگار بن ﴿٩٠﴾ شەیتان ئەیەوێ بە هۆی شەڕاب خواردن و قومارەوە، دوژمنی و ڕقەبەرایەتی لە نێوان ئێوەدا بەدیبهێنێ و ئێوە لە یادی خوا و لە نوێژ کردن بگێڕێتەوە، جا ئایا دەس لەم کارانە هەڵدەگرن؟ ﴿٩١﴾ فەرمانی خوا و پێغەمبەر بەرن بەڕێوە و (لە ملبادان و لە نافەرمانی ئەوان) بترسن، ئەگەر روو وەربگێڕن، جا بزانن بەڕاستی لەسەر پێغەمبەری ئێمە تەنیا ڕاگەیاندنی پەیامی ئاشکرایە ﴿٩٢﴾ کەسانێ کە بڕوایان هێناوە و کاری چاکیان کردووە، لەوەی وا (لەبەرا) چەشتوویانە و خواردوویانە، گوناحیان نایەتە سەر، بەو مەرجەی خۆ بپارێزن و بڕوا بهێنن و کاری چاک بکەن و ئەوسا پارێزگار بن و بڕوا بێنن، لە دوارۆژیش خۆپارێز بن و چاکە بکەن، خوا کارچاکانی خۆشدەوێ ﴿٩٣﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! خوا ئێوە بە هەندێ لە ڕاو و نێچیر تاقی دەکاتەوە کە دەس و نێزەکانتان دەیانگەنێ تا خوا دەریبخا (و لەسەرتان سوور بکاتەوە) کە چ کەسێ لە نهێنیدا لە خوا ئەترسێ، جا هەرکەس لەو سنوورەی لە ڕاوکردندا بۆتان دیاریکراوە، دوای ئەوە (لە فەرمان لا)یدا، دەرد و ڕەنجی دەردهێنەری بۆ هەیە ﴿٩٤﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! لە حاڵی ئیحرامدا نێچیر مەکوژن، هەرکەس لە ئێوە بەئەنقەست لە ئیحرامدا نێچیر بکوژێ، ئەبێ بە ئەندازەی نەچیرەکە لە مەڕ و ماڵات بدا، دوو کەسی عادڵ لە خۆتان بارتەقایی بسەلمێنێ و بگاتە کەعبە و لەوێ بیکاتە قوربانی یا بکڕێتە خواردەمەنی خۆراکی مسکێنان یا بە ئەندازەی قورسایی نەچیرەکە بەڕۆژوو بن تا سزای کاری خۆی بچێژن، خوا ئەوەی لە ڕابوردوودا کراوە لێی خۆشبووە و هەرکەس دووپاتی بکاتەوە، خوا تۆڵەی لێ دەکاتەوە، و خوا فرە بەتوانا و تۆڵەسێنە ﴿٩٥﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

نێچیری زەریا و خواردەمەنی ئەوێ بۆ ئێوە ڕەوایە؛ و ڕێبواران دەتوانن بیانکەنە بژیوی خۆیان و لەوان کەڵک وەربگرن، بەڵام تا ئەوەدەمەی وا لە ئیحرامدان نێچیری کێوی بەژ: (وشکانی) بۆتان نارەوایە و خۆتان لەو خوایە بپارێزن کە لای ئەو کۆ دەکرێنەوە ﴿٩٦﴾ خوا کەعبە واتا (بیتالحرام)ی کردۆتە هۆی سەر و سامانداn بە کاروباری خەڵک، هەروەها حەرامە مانگەکان و قوربانی بەبێ نیشان و قەڵادە لە ملەکانیش، ئەم جۆرە فەرمانە لەبەر ئەوەیە تا بزانن خوا ئەوەی لە ئاسمانەکان و ئەوەی وا لە زەویدایە پێی ئەزانێ، بەڕاستی خوا بە هەموو شتێک ئەزانێ ﴿٩٧﴾ بزانن کە خوا سەخت سزادەرە، بەڕاستی خوا لێبور و فرە دڵاوێنە ﴿٩٨﴾ پێغەمبەر بێجگە لە بە گوێدا دانی مەبەست و ڕاگەیاندنی پەیامی خوا (و دەستوورەکانی خوا) شتێتری لەسەر نییە (و بەرپرسی کار و کردەوەی ئێوە نییە)، خوا ئەزانێ چ شتێک ئاشکرا دەکەن یا ئەیشارنەوە ﴿٩٩﴾ بڵێ: پیس و پاک (ڕەوا و نارەوا یا خوانەناس و خواناس) بەرانبەر نین، هەرچەند کە زۆر بوونی ناپاک تۆ بخاتە سەرسووڕمانەوە، جا لە (نافەرمانی) خوا پەرواتان هەبێ، ئەی خاوەنانی ئەقڵ بەو ئومێدە کە ڕزگار بن ﴿١٠٠﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! لە شتگەلێ مەپرسن کە ئەگەر بۆتان دەرکەوێ دڵمەندتان بکا، ئەگەر لە کاتی هاتنی قورئاندا پرسیار بکەن، بۆ ئێوە ئاشکرا ئەبێ کە خوا لەو پرسیارە نابەجێیانەی ئێوە خۆشبووە، خوا دەسەیێکیش بەر لە ئێوە ئەو جۆرە پرسیارانەیان کرد و هەر لەبەر ئەوە بوونە خوانەناس. ﴿١٠٢﴾ خوا کەڵک وەرگرتنی لەم چوار جۆرە ئاژەڵە بە نارەوا دانناوە: بەحیرە (وشترێک کە پێنج جار زابێ و کەرەتی پێنجەم بێچووی نێری بووبێ، جا گوێیان دەقەڵاشتەوە و ئازادیان دەکرد)، سائیبە (وشترێک کە دە یا دوانزە جار بە مێ زابێ)، وەصیلە (وشترێک کە دوو زگ مێ زابێ)، حام (وشترە نێرێ کە بۆ ئاوس کردنی ئاژاڵی مێ دە جار کەڵکیان لێ وەرگرتبێ)، بەڵام خوانەناسەکان کە زۆربەیان بێئاوەزن بە دەم خواوە درۆ هەڵدەبەستن ﴿١٠٣﴾

دکتور سا لح ئیبرا هیمی

هەرکاتێ بەوانە بوترێ: وەرن بۆ لای ئەوەی وا خوا ناردوویەتی و (وەرنە) لای پێغەمبەری (خوا)، ئەڵێن: ئەو ئایینەی وا لە باوک و باپیرانمانەوە دەستمان کەوتووە، بەسمانە! کەچی باوک و باپیرانیشیان شتێکیان نەزانیوە و ڕێی ڕاستیشیان بەدی نەکردووە؟ ﴿١٠٤﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! ئاگاتان لە خۆتان بێ، کاتێ کە ئێوە ڕێنوێنی کران، ئەوانەی وا لاڕێن، زیانتان پێنەگەیێنن، گەڕانەوەی هەمووتان بۆ لای خوایە، جا لەوەی ئەنجامتان داوە ئاگادارتان ئەکا ﴿١٠٥﴾ ئەی کەسانێ کە بڕواتان هێناوە! کاتێ مەرگی یەکێ لە ئێوە دەگا، لە سەردەمی وەسیەتدا ئەبێ دوو کەسی دادگەر لە خۆتان بگرن بە شایەد، جا ئەگەر لە سەفەرا بوون و بەڵای مەرگ بینی گرتن (و موسڵمانتان دەست نەکەوت)، دوو کەسی تر لە غەیری خۆتان (بکەنە شایەد)، ئەگەر لە کاتی شایەدیداندا لەوان کەوتنە شکەوە (کە ناڕاستن)، دوای نوێژ ڕایانبگرن تا بە خوا سوێند بخۆن کە ئێمە حازر نین هەق بە هیچ شتێک بفرۆشین، هەرچەن لەبابەت خزم و کەسوکاری خۆیشمانەوە بێ، شایەدی خوا ناپۆشین کە ئەوددەمە ببینە تاوانبار ﴿١٠٦﴾ جا ئەگەر زانرا کە ئەو دوو (شایەدە) شیاوی (عەزابن) بە تاوانی (شایەدیدانی نادروست) دوو کەسی دیکەی شیاو و نێزیکتر لەوان (لە میراتگرانی مردووەکە) لەباتی دوو شایەدە (تاوانبارەکان) شایەدی بدەن، جا سوێندیش بخۆن کە شایەدیدانی ئێمە دروستترە لە شایەدیدانی ئەوان و ئێمە (لە هەق) لامان نەداوە، دەنا بەڕاستی لە ستەمکاران دەبین ﴿١٠٧﴾ ئەم جۆرە (شایەدیدانە) نێزیکترە بۆ ئەوەی کە شایەدەکان شایەدی خۆیان بە دروستی بدەن یا بترسن کە سوێندگەلێک لە سوێندی ئەوان (بە درۆ بخرێتەوە و) ڕەد بکرێتەوە، لە خوا پەرواو هەبێ و گوێ بدەنە (فەرمانی) خوا و (بزانن کە) خوا تاقمی خوانەناسان: خراپکاران و فاسقان ڕێنوێنی ناکا ﴿١٠٨﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتورسالح ئیبراهیمی

لەو ڕۆژە (بترسن) کە خوا هەموو پێغەمبەرەکانی کۆ دەکاتەوە، جا بەوان دەڵێ: چلۆنتان بە دەنگەوە هاتن و وەلامتانیان داوەتەوە؟ ئەلێن: ئێمە نازانین، بەڕاستی تۆ خۆت لە هەموو نهێنی و نادیارییەک ئاگادارتری ﴿١٠٩﴾ (بێنەوە بیر) کاتێ کە خوا بە عیسای کوڕی مەریەمی وت: نیعمەتێ کە من بە تۆ و بە دایکتم داوە بهێنەوە بیر، کاتێ کە بە ڕوحولقودوس پشتیوانیم لێ کردی کە لە بێشکە و لە کاتی گەورە بووندا قسەت لەگەڵ خەڵکدا ئەکرد، و کاتێ کە کتێب و لەکارزانی و تەورات و ئینجیلمان بە تۆ فێر کرد، و کاتێ کە بە ئیزنی من لە قوڕ شتێکت بە وێنەی پەلەوەر ساز دەکرد و فووت تێدا ئەکرد، جا بە ئیجازەی من ئەبووە باڵندەیەک و کوێری زگماکی و بەڵەکیت بە ئیزنی من چاک ئەکردەوە و مردوویشت بە ئیجازەی من زیندوو (لە قەبر)وە دەردەهێنا، و کاتێ بەرەی ئیسرائیلمان لە زیانگەیاندن بە تۆ مەنع کرد، لەو کاتەدا کە بەڵگە ڕوونەکانت بۆ ئەوان هێنایەوە، بەلام دەستەیەک لەوانەی وا کافر بوون وتیان: بێجگە لە جادوویەکی ئاشکرا شتێ‌تر نییە ﴿١١٠﴾ (بێنەوە بیر) کاتێ کە بۆ حەوارییوون (یارانی عیسا) وەحی و ئیلهامم نارد بە هێما و ئیشارات تێمگەیاندن کە بە من و ناردراوی من بڕوا بێنن، ئەوان وتیان: بڕوامان هێناوە و شایەد بە کە ئێمە بەڕاستی لە خۆبەدەستەوەدەرانین ﴿١١١﴾ لەو کاتەدا کە حەوارییوون وتیان: ئەی عیسای کوڕی مەریەم! ئایا پەروەرێنەری تۆ ئەتوانێ خوان (مائیدە) یەکمان لە ئاسمانەوە بۆ بنێرێ؟ ئەو (لە وەلاما) وتی: لە خوا پەرواو هەبێ، ئەگەر بڕواتان هەیە! ﴿١١٢﴾ ئەوانیش وتیان: (ئێمە بیر و باوەڕی خراپمان نییە) ئەمانەوێ لە خوانێ وا (کە لە خواوە بۆمان بێ) بخۆین و دڵمان (بە پێغەمبەر بوونی تۆ) دڵنیا بێ و بزانین ڕاستت پێ گوتووین، وە لەسەر ئەوە شایەد بین ﴿١١٣﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

عیسا وتی: بەڕاستی ئەی خوایە، ئەی پەروەرێنەری من! خوان (مائید)ەیەک لە ئاسمانەوە بۆ ئێمە بنێرە تا جەژنێ بۆ ئەوەڵ و ئاخری ئێمە بێ و نیشانەیەکیش بێ لە تۆوە، وە بە ئێمە ڕسق و ڕۆزی بدە و تۆ باشترین ڕۆزیدەری ﴿١١٤﴾ خوا فەرمووی: من ئەو خوان (مائیدە)تان بۆ دەنێرم، جا هەرکەس لە دوای ئەوە لە تۆ بەحاشا بێ، ئازار و سزای ئەدەم کە هیچ کەسێک لە جیهانیان تووشی سزایەکی وا سەخت نەبووبێ ﴿١١٥﴾ (بێنەوە بیر) ئەو زەمانەی کە خوا فەرمووی: ئەی عیسای کوڕی مەریەم! ئایا تۆ بە خەڵکت وتووە کە لەباتی خوا، من و دایکم بە ناوی دوو خوا (بپەرستن و) وەربگرن؟ (عیسا) ئەڵێ: (خوایە!) تۆ (لە هاوبەش بوون) پاک و بێخەوشی، بۆ من ناشێ، شتێ کە هەقی من نییە قسەی لێبکەم، ئەگەر قسەی وام کردبێ، بەڕاستی تۆ ئاگات لێیە، ئەوەی لە دڵمدایە دەیزانی، و من لەوەی لە ناخی زاتی تۆدایە نائاگام، بەڕاستی هەر تۆی فرە زانا بەسەر نادیار و نەهێنییەکاندا ﴿١١٦﴾ من بێجگە لەوەی تۆ فەرمانت پێداوم شتێکم بەوان نەوتووە، (ئەویش ئەوەیە) کە خوایەک بپەرستن کە پەروەرێنەری من و پەروەرێنەری ئێوەیە، وە من تا ئەوەدەمەی لە نێویان بووم شایەد و چاودێریان بووم، و کاتێ کە منت لە نێوان ئەوان لابرد، تۆ خۆت چاودێری ئەوان بووی، وە هەر تۆی شایەد بەسەر هەموو شت دا ﴿١١٧﴾ ئەگەر ئەوان عەزاب بدەی، بەندەی تۆن و ئەگەر لێشیان خۆش بی، بەڕاستی هەر تۆ بەدەسەڵات و لەکارزانی ﴿١١٨﴾ خوا فەرمووی: ئەمە ڕۆژێکە کە ڕاستیی ڕاستبێژان کەڵکی بۆیان هەیە، بۆ ئەوان باغ و بەهەشتێک هەیە کە ئاو بەخوڕ بە بن (دارەکانیدا) تێدەپەڕێ، بۆ هەمیشەش لەوێدا ئەمێننەوە، خوا لەوان ڕازییە و ئەوانیش لە خوا ڕازین، وە ئەمەش ڕزگاری و سەرکەوتێکی گەورەیە ﴿١١٩﴾ بۆ خوایە فەرمانڕەوایی ئاسمانگەل و زەوی و ئەوەی وا لە نێوانیاندایە، وە هەر ئەویشە بەسەر هەموو شتدا بەدەسەڵات و خاوەن وزەیە ﴿١٢٠﴾